

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1936 kl. 5 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående om-
läggning av skyddshemsverksamheten m. m. jämte
i ämnet väckta motioner.*

Genom en den 28 februari 1936 dagtecknad proposition, nr 219, vilken hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

dels godkänna de grunder för omorganisation av skyddshemsverksamheten m. m., som av föredragande departementschefen angivits;

dels till Fortbildningskurs för befattningshavare vid skyddshem för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 14,000 kronor;

dels ock till Vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem för samma budgetår anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Med anledning av nämnda proposition hava inom riksdagen väckts följande motioner, vilka likaledes hänvisats till statsutskottet, nämligen

inom första kammaren

- nr 327 av herr *Bäckström m. fl.*,
- nr 328 av herr *Carl Eriksson m. fl.*,
- nr 329 av herr *Torsten Ström m. fl.*,
- nr 347 av herr *Magnusson m. fl.*,
- nr 364 av herr *Henriksson m. fl.* och
- nr 372 av herr *Sjödahl m. fl.*; samt

inom andra kammaren

- nr 666 av herr *Hilding m. fl.*,
- nr 667 av herr *Magnusson i Skövde m. fl.*,
- nr 668 av herr *Brännström i Burträsk m. fl.*,
- nr 683 av herr *Johnsson i Kalmar m. fl.*,
- nr 714 av herr *Liedberg m. fl.*,
- nr 715 av herr *Gustafson i Kasenberg* och
- nr 729 av fru *Gustafson m. fl.*

De yrkanden, som framställts i motionerna, återgivas här nedan i samband med redogörelse för den huvudsakliga innebörden av Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Enligt överenskommelse mellan statsutskottet och andra lagutskottet hava oförmälda proposition och motioner hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och andra lagutskott.

Nuvarande skyddshemsorganisation.

Skyddshem finnas inrättade för att mottaga

dels barn, vilka före fyllda 18 år omhändertagits för skyddsuppfostran, på grund av att de befunnits så vanartade, att särskilda uppfostringsåtgärder krävas för deras tillrättaförande, och som icke ansetts kunna överlämnas till enskilt hem eller barnhem;

dels personer, vilka omhändertagits för skyddsuppfostran i åldern mellan 18 och 21 år, emedan de befunnits hemfallna åt ett oordentligt, lättjefullt eller lastbart levnadssätt och särskilda åtgärder från samhällets sida krävas för deras tillrättaförande, och som icke ansetts kunna överlämnas till enskilt hem, lärlingshem, arbetshem eller annan därmed jämförlig anstalt.

För barn, vilka före fyllda 18 år omhändertagits för skyddsuppfostran, finnas tre olika slag av skyddshem, särskilda för gossar och särskilda för flickor, nämligen

- 1) för mottagande i regel av friska barn under 15 år,
- 2) för mottagande av barn, vilka på grund av sin ålder eller vanartens beskaffenhet icke lämpligen kunna uppfostras i skyddshem, som avses under 1), och
- 3) för mottagande av vanartade barn, som på grund av kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller annan kroppslig eller andlig brist eller svaghet icke lämpligen kunna uppfostras i skyddshem, som avses under 1), och åt vilka ej heller vård kan beredas å särskilda vårdanstalter.

För i åldern mellan 18 och 21 år för skyddsuppfostran omhändertagna personer äro inrättade särskilda skyddshem, ett för ynglingar och ett för flickor. Ifrågavarande ungdomar kunna dock även intagas i skyddshem, som avses under 2) och 3), eller i allmän uppfostringsanstalt ävensom, där Konungen beträffande visst sådant skyddshem, som avses under 1), så medgivit, i detta.

Närmare bestämmelser angående de omhändertagnas fördelning på olika skyddshem hava meddelats genom kungörelse den 30 november 1934 (nr 564) med vissa föreskrifter i anledning av barnavårdslagen.

För varje landstingsområde samt för varje stad, som ej deltagar i landsting, skall finnas skyddshem, som avses under 1), med erforderligt antal platser. Två eller flera landsting eller städer av ovan angivet slag eller landsting och dylik stad må dock förena sig om gemensamt sådant skyddshem. Ifrågavarande slags skyddshem må även kunna upprättas av annan än landsting eller stad, som nu är nämnd. Landsting eller dylik stad må av Konungen befrias från skyldighet att upprätta sådant skyddshem, därest erforderligt antal platser står till förfogande i annan tillhörigt skyddshem.

Övriga slags skyddshem skola upprättas av staten eller annan. De kunna även upprättas såsom avdelningar av skyddshem.

Inom skyddshem, som avses under 1)—3), skall meddelas skolundervisning av den omfattning och beskaffenhet, som gällande bestämmelser om folkundervisningen föreskriva. Synnerlig uppmärksamhet bör ägnas åt skyddshemselevernans uppfostran till arbetsduglighet och yrkesskicklighet.

Skyddshem skall stå under ledning av en styrelse, som har att besluta om intagning i hemmet. Den närmaste skötseln av skyddshemmet utövas av en föreståndare. Närmare bestämmelser rörande varje skyddshems organisation och verksamhet meddelas i ett av Konungen fastställt reglemente.

Styrelse för skyddshem äger för skyddshemselev uppbära årligt statsbidrag med 200 kronor, om han uppfostras inom skyddshemmet, och med 50 kronor, om han uppfostras utom detsamma (villkorlig utskrivning), eller det lägre belopp, vartill i någotdera fallet kostnaden uppgått. Dessutom utgår till Stockholms stadsmissions skyddshem Skarvik-Tallåsen enligt särskild överenskommelse ett tilläggsbidrag av 120 kronor per år för varje elev, som uppfostras inom skyddshemmet, på grund av elevernas vid dessa hem större sjuklighet samt behov av läkare- och annan vård.

Enligt träffade överenskommelser utgår vidare till skyddshem, som drivas av enskilda föreningar eller sammanslutningar, av statsmedel dels hyra för skyddshemmet, dels ersättning för icke belagda platser. Till Drottning Sophias skyddshem utgår dessutom beklädnadsbidrag och sjukvårdsbidrag. Enahanda ersättning och bidrag utgå även till Jönköpings läns landsting för Höreda skyddshem.

Årlig skyddshemsavgift erlägges av vederbörande barnavårdsnämnd med 1,000 kronor för elev, som uppfostras inom skyddshemmet, och 300 kronor för elev, som uppfostras utom detsamma, eller det lägre belopp, vartill i någotdera fallet kostnaden uppgått efter avdrag av statsbidraget. Dessutom skall barnavårdsnämnden bekosta elevens utrustning vid intagning i hemmet.

I fråga om skyddshemselev, som omhändertagits för skyddsuppfostran före fyllda 18 år, äger vederbörande barnavårdsnämnd att av landstinget utfå ersättning med 700 kronor för år för elev, som uppfostrats inom skyddshem, och 225 kronor för år för elev, som uppfostrats utom skyddshem. Har skyddshemsavgift utgått med lägre belopp än 1,000 respektive 300 kronor, minskas det belopp, som landstinget är skyldigt att ersätta, i motsvarande grad. Har barnavårdsnämnden kunnat av enskild utfå ersättning för någon del av skyddshemsavgiften, äga nämnden och landstinget tillgodogöra sig hälften var av sålunda inlutet belopp.

Är det åter fråga om skyddshemselev, som omhändertagits för skyddsuppfostran efter fyllda 18 år, har vistelsekommunens barnavårdsnämnd rätt till ersättning av staten för erlagd skyddshemsavgift och kostnad för utrustning.

Den huvudsakliga innebörden av Kungl. Maj:ts förslag.

Den föreslagna organisationen.

För att få till stånd en såsom önskvärd befunnen differentiering av skyddshemmens elever föreslås, att det inrättas särskilda *skolhem* för de skolplik-

tiga barnen samt särskilda *yrkeshem* för de äldre gossar och särskilda *hemskolor* för de äldre flickor, vilkas omhändertagande ägt rum före 18-årsåldern. Psykiskt abnorma elever av alla åldrar skola sammanföras i särskilda hem. För dem, som omhändertagas i åldern 18—21 år, föreslås inga andra förändringar, än att de för dem avsedda hemmen skola benämnas *ungdomshem* samt att psykiskt abnorma icke skola intagas i dessa ungdomshem utan i de för sådana av alla åldrar särskilt avsedda hemmen.

I skolhem skola i regel intagas de, som icke fyllt 15 år, i yrkeshem och hemskolor de, som fyllt 15 men ej 18 år. Av dem, som omhändertagas i 14-årsåldern, skola dock de, som redan avslutat sin skolgång, om så befinnes lämpligt kunna direkt intagas i ett yrkeshem eller en hemskola. Eleverna i skolhem för gossar skola kunna kvarstanna där till 15, högst 16 års ålder. Därefter skola de om möjligt utskrivas men eljest överflyttas till yrkeshem. Någon motsvarande överflyttning av flickor från skolhem till hemskola skall i regel icke ifrågakomma, utan de flickor, som vid 16 års ålder icke anses kunna utskrivas från skolhem, skola kunna kvarstanna där, så länge det visar sig erforderligt.

I skolhemmen, vilka om möjligt icke skola göras större än för 20—30 elever, skall meddelas undervisning, motsvarande den som förekommer i sju-årig folkskola och därpå följande fortsättningsskola i enlighet med gällande bestämmelser om folkundervisningen. Vid skolhemmen för gossar bör dessutom beredas möjlighet till utbildning i olika slag av slöjd under vinterhalvåret samt sysselsättning i trädgårdsarbete och, åtminstone tills vidare, även i lantbruk under sommarhalvåret. I skolhemmen för flickor bör meddelas en så god praktisk utbildning som möjligt i varjehanda husliga arbeten och därjämte finnas tillfälle till specialutbildning av elever som visat intresse och anlag för något visst yrke.

Yrkeshemmen skola inrättas såsom kombinerade jordbruks- och hantverkshem med plats för 50—60 elever, fördelade efter ålder på minst två elevhem. I yrkeshemmen skall meddelas utbildning i jordbruk med ladugårds- och trädgårdsskötsel samt i snickeri och mekaniskt verkstadsarbete ävensom i något ytterligare yrke.

Hemskolans elever skola huvudsakligen sysselsättas med allmänt husligt arbete. Om möjligt bör även verklig yrkesutbildning förekomma vid dessa hem.

Med utgångspunkt från antalet under vart och ett av åren 1929—1934 i skyddshem nyintagna elever har behovet av skyddshem i södra och mellersta Sverige utom Stockholm och Göteborg beräknats till 8 skolhem för gossar, 3 yrkeshem, 4 skolhem för flickor och 5 hemskolor. För Norrland föreslås — förutom 1 skolhem för gossar för Gävleborgs län — 2 kombinerade skol- och yrkeshem för gossar samt 1 kombinerat skolhem och hemskola för flickor.

De föreslagna hemmen och deras tänkta upptagningsområden framgå av följande sammanställning, i vilken dock uppgifter beträffande Stockholm och Göteborg icke medtagits.

Skyddshem för gossar.

Hemmens namn	Skolhem.	Upptagningsområden	
Norrby gård.....	S k o l h e m.	{Stockholms län Uppsala »	
Folåsa.....		{Södermanlands län Östergötlands » Norra Kalmar » Gotlands »	
Mäshult.....		{Jönköpings län Hallands » Södra Älvsborgs » » Skaraborgs »	
Råby och Östra Spång.....		{Kronobergs län Södra Kalmar » Blekinge » Kristianstads » Malmöhus »	
Gräskärr.....		{Göteborgs och län Bohus » Norra Älvsborgs » » Skaraborgs »	
Älvåsen.....		{Värmlands län Kopparbergs »	
Akerby.....		{Örebro län Västmanlands »	
Engesberg.....		Gävleborgs län	
		Y r k e s h e m.	
Sundbo.....			{Stockholms län Uppsala » Södermanlands » Örebro » Västmanlands » Gävleborgs » Kopparbergs »
Forsane.....		{Östergötlands län Hallands » Göteborgs och » Bohus » Älvsborgs » Skaraborgs » Värmlands »	
Ljungaskog.....		{Jönköpings län Kronobergs » Kalmar » Gotlands » Blekinge » Kristianstads » Malmöhus »	

Hemmens namn	Upptagningsområden
<i>Kombinerade skol- och yrkeshem.</i>	
Boda.....	{Västernorrlands län Jämtlands »
Johannisberg.....	{Västerbottens län Norrbottens »

Skyddshem för flickor.

Hemmens namn	Upptagningsområden
<i>Skolhem.</i>	
Husby gård.....	{Stockholms län Uppsala »
Broby.....	{Södermanlands län Östergötlands » Jönköpings » Kalmar » Gotlands » Örebro » Västmanlands »
Allarp.....	{Kronobergs län Blekinge » Kristianstads » Malmöhus »
Björkäsen.....	{Hallands län Göteborgs och Bohus » Älvsborgs » Skaraborgs » Värmlands » Kopparbergs »

Hemskolor.

Morängen.....	{Stockholms län Uppsala »
Sjötorp.....	{Södermanlands län Örebro » Västmanlands » Kopparbergs »
Mossebo.....	{Östergötlands län Jönköpings » Kalmar » Gotlands »
Sonestorp.....	{Kronobergs län Blekinge » Kristianstads » Malmöhus »

Hemmens namn	Upptagningsområden.
Härsjögården	{ Hallands län
	{ Göteborgs och Bohus »
	{ Älvsborgs »
	{ Skaraborgs »
	{ Värmlands »

Kombinerat skolhem och hemskola.

Gälegården . . . . . Hela Norrland

För Stockholms vidkommande föreslås ingen ändring av nuvarande förhållanden. Stadens skyddshem för gossar å Skrubba anses fylla de krav, som kunna ställas på ett kombinerat skol- och yrkeshem, och för flickornas del anses de nuvarande hemmen, Eknäs skyddshem för äldre flickor och barnhemmet Tempelbacken, väl tillgodose stadens anstaltsbehov.

Beträffande Göteborg förordas en förflyttning av skyddshemmet för gossar å Vrångsholmen till någon plats närmare staden, varvid det lämnats öppet huruvida skolhem och yrkeshem skola vara skilda anstalter eller ingå som olika avdelningar av en och samma anstalt. Vidare föreslås, att stadens skyddshem för flickor å Lingatan skall inrättas till kombinerat skolhem och hemskola.

Beträffande det i den ovan lämnade sammanställningen bland skolhem för gossar upptagna skyddshemmet i Råby må nämnas, att det visserligen är avsett till skolhem, men att de elever, som där avslutat sin skolgång och önska erhålla utbildning till jordbrukare, skola kvarstanna i Råby och där erhålla sådan utbildning och icke behöva överflyttas till yrkeshemmet Ljungaskog.

Med avseende å de föreslagna upptagningsområdena framhåller föredragande departementschefen, att de områden, som kunna komma att bliva fastställda, icke få göras så bindande, att skyddshemsverksamhetens ledning berövas möjligheterna att på ett lämpligt sätt disponera tillgängliga platser.

I den ovan omnämnda organisationen av skolhem, yrkeshem och hemskolor hava icke medtagits följande för närvarande befintliga skyddshem, nämligen för gossar: Norrgård i Kalmar, Margretelund vid Lidköping, Klockarsvedja i Näsviken, Stenfors i Ånäset, Hall i Södertälje och Höreda i Eksjö; samt

för flickor: Håkanstorp i Baggetorp, Hornö i Enköping, Skarvik och Tallåsen i Mölnbo samt Drottning Sophias skyddshem i Bålsta.

Av dessa äro Höreda skyddshem för gossar och Drottning Sophias skyddshem för flickor avsedda för ungdomar från hela landet i åldern 18—21 år, och härutinnan ifrågasattes i propositionen ingen ändring.

Hornö skyddshem, som för närvarande är ett strängare skyddshem för flickor från hela landet och även mottager mödrar med barn, är i den nya

organisationen avsett till specialhem för mödrar och deras späda barn från hela landet. I mån av utrymme skall dock hemmet stå till förfogande även för mottagande av äldre flickor från södra och mellersta Sverige, då plats saknas på andra för sådana flickor avsedda skyddshem.

Skyddshemmen Hall för gossar och Skarvik-Tallåsen för flickor skola liksom hittills anlitas för omhändertagande av psykiskt abnorma skyddshemselever från hela landet.

I den till grund för propositionen liggande sakkunnigutredningen hade be-
träffande skyddshemmen Margretelund och Håkanstorp ifrågasatts ett in-
ordnande i den nya organisationen genom deras omändrande till särskilda
skyddshem för psykiskt efterblivna elever, Margretelund för gossar och Hå-
kanstorp för flickor. Övriga skyddshem, nämligen Norrgård, Klockarsvedja
och Stenfors skulle ej vidare komma till användning inom skyddshemsverk-
samheten. Ledningen för Håkanstorp har emellertid avböjt att tillgodose
den uppgift, som de sakkunniga velat tilldela detsamma, och även från led-
ningen för Margretelund hava starka betänkligheter yppats i fråga om möj-
ligheterna för detta hem att fylla den ifrågasatta uppgiften.

I propositionen tages emellertid icke nu bestämd ståndpunkt till frågan
om nedläggande av vissa skyddshem och ej heller till frågan om anordnan-
det av särskilda vårdmöjligheter för de psykiskt efterblivna eleverna. Här-
utinnan framhåller föredragande departementschefen, att man under den
förhållandevis långa övergångstid, varmed förslaget räknar, torde kunna
vinna säkrare hållpunkter för bedömandet av det faktiska behovet av hem
under de förändrade förhållanden, som komma att föreligga. Därvid kun-
na jämväl de nu verksamma till nedläggande ifrågasatta hemmen fortsätt-
ningsvis upprätthållas. Mot slutet av övergångstiden bör frågan om det de-
finitiva nedläggandet av vissa av dessa hem tagas under slutlig omprövning.
Såttillvida anser dock departementschefen den av de sakkunniga framlagda
planen böra vara vägledande, att de däri till upphörande föreslagna anstal-
terna synas böra närmast ifrågakomma, i den mån ett minskat behov av
platser inträder. Även frågan om anordnandet av särskilda skyddshem för
de psykiskt efterblivna bör enligt departementschefen få anstå tills vidare.

För att skapa förutsättningar för genomförandet av den föreslagna diffe-
rentieringen av skyddshemsklientelet har det ansetts nödvändigt, att sta-
ten principiellt övertager det ekonomiska ansvaret för skyddshemsverksam-
heten. Dock skola såsom hittills lämpliga enskilda sammanslutningar och
stiftelser hava möjlighet att bedriva sådan verksamhet i enlighet med de all-
männa riktlinjer, som finnas böra uppdragas. Landstingen och andra i
landsting icke deltagande städer än Stockholm och Göteborg skola sålunda
befrias från skyldigheten att upprätta skyddshem. Städerna Stockholm och
Göteborg skola själva svara för upprättandet av för dem erforderliga skol-
hem, yrkeshem och hemskolor.

De skyddshem, vilka skola omändras till yrkeshem eller till kombinerade
skol- och yrkeshem, sålunda skyddshemmen Sundbo, Forsane, Ljungaskog,
Boda och Johannisberg, skola vid omläggningen omedelbart övertagas av

staten med äganderätt. Övriga i den föreslagna nyorganisationen ingående skyddshem, som icke skola drivas av enskilda sammanslutningar eller stiftelser, skola tills vidare upplåtas till staten på arrende. Dessa hem skola av staten övertagas endast i den mån erfarenheten ådagalägger nödvändigheten därav.

Närmare föreskrifter om skyddshems organisation, ledning och skötsel skola meddelas av Konungen.

Den centrala tillsynen över skyddshemmen skall liksom hittills utövas av en särskild skyddshemsinspektör, sorterande under socialdepartementet. De sakkunniga hade för sin del föreslagit, att ifrågavarande tillsyn skulle överflyttas till skolöverstyrelsen, men föredragande departementschefen anser, att med prövningen av denna fråga bör anstå, intill dess pågående utredning om socialstyrelsens organisation och därmed även om förläggningen av socialdepartementets fattigvårds- och barnavårdsbyrå hunnit slutföras, vilket beräknas kunna ske på sådan tid, att frågan kan underställas 1937 års riksdag.

Förfaringssättet vid intagning i skyddshem.

De sakkunniga hade med avseende å förfaringssättet vid intagning i skyddshem föreslagit en sådan anordning, att varje skolhem, yrkeshem och hemskola skulle tjäna även såsom observationsanstalt för sitt upptagningsområde, genom att av barnavårdsnämnd omhändertagna vanartade barn skulle kunna vistas där en tid för observation. Föredragande departementschefen tillkännager emellertid i denna fråga en från de sakkunnigas mening avvikande uppfattning, som i huvudsak kan sammanfattas sålunda.

För avgörande av, vilka barn som böra intagas i skyddshem av olika slag och vilka som böra placeras på annat sätt, bör åt barnavårdsnämnderna tillhandahållas all den sakkunniga vägledning, varav de hava behov. Skyddshemsinspektören måste här få en central uppgift. Närmast gäller det att få till stånd lämpliga undersöknings- och observationsmöjligheter ute i orterna, därvid om möjligt bör ordnas så, att barnet eller den unge icke behöver intagas i skyddshem. För ändamålet synas främst böra tagas i anspråk de redan existerande rådgivningsbyråer, som finnas inrättade i Stockholm, Göteborg och Lund, varjämte åtgärder böra vidtagas för att liknande byråer skola komma till stånd även annorstädes, särskilt på orter med centrallasarett i Norrland. För de mest svårbedömda fallen bör undersökning å karolinska sjukhusets klinik eller möjligen universitetsstädernas sjukhus ifrågakomma. Även barnavårdsförbundens upptagningshem kunna hava en uppgift att fylla i förevarande hänseende, åtminstone i fråga om yngre åldersklasser. Har erforderlig klarhet rörande ett föreliggande fall varken kunnat vinnas genom anlitande av tillgängliga rådgivningsbyråer eller barnavårdsförbundens upptagningshem, bör observation kunna äga rum på respektive skyddshem. Först efter viss tids, exempelvis högst tre månaders, observation på skyddshemmet skall i sådant fall hemmets styrelse, sedan fackutbildad läkare avgivit skriftligt utlåtande, pröva, huruvida definitiv intagning skall äga rum.

Därvid bör även skyddshemsinspektören medverka. I den mån observationsförfarandet är förbundet med anstaltsvistelse av något slag, bör övervägas, om icke statsbidrag skall utgå till kostnadernas bestridande.

Vård utom skyddshem av för skyddsuffostran omhändertagna.

Försök böra enligt propositionen alltjämt göras att för vård av barn, som omhändertagits för skyddsuffostran men vilkas vanart visat sig vara av lindrigare beskaffenhet, taga i anspråk enskilda hem och barnhem och icke i första hand skyddshem. Genom att, på sätt i det föregående angivits, sakkunnig vägledning ställes till barnavårdsnämndernas förfogande bör omhändertagandet å skyddshem kunna i icke ringa grad begränsas.

För det mera godartade skyddshemsklientelet böra försök göras med utackordering i enskilda hem under något mera fasta former, än vad barnavårdsnämnderna i regel torde praktisera. Denna försöksverksamhet bör i första hand avse skolpliktiga gossar och anknytas till några skyddshem, där större möjligheter till utackordering finnas. Fosterhemmen böra icke ligga allt för långt från varandra. För att finna väl kvalificerade fosterföräldrar bör ersättningen till fosterhemmen beräknas något högre än vid vanlig utackordering. Endast ett mindre antal, exempelvis 4—6 barn, böra utackorderas i samma trakt. De skola gå i traktens folkskola och lämpligen stå under övervakning av den lärare, som har samtliga eller flertalet av dem i sin undervisningsavdelning. För övervakningen bör utgå ersättning. Sålunda utackorderat barn skall återföras till skyddshemmet, om dess uppförande ger anledning därtill. Efter fullgjord skolplikt bör sådant barn, om det i övrigt visat ett gott uppförande, likställas med från skolhem villkorligt utskrivna elever. Kostnaden för utackorderingens bör bestridas av skyddshemmet, som därför av barnavårdsnämnden äger uppbära ersättning av 300 kronor för år.

Äldre skyddshemselever (gossar) böra, där deras vanart tillåter fostran och utbildning under mera fria förhållanden, överlämnas till lantbrukar- eller hantverkarhem, utan att därvid flera elever sammanföras i en viss trakt. Med arbetsgivaren bör då träffas avtal om vårdnad och bibringande av viss yrkesutbildning. Sådant utackorderat elev skall anses tillhöra skyddshemmet under den tid, utackorderingens varar.

Försök böra, ehuru i mera begränsad omfattning, göras även med utackordering av flickor.

I övriga fall bör liksom för närvarande villkorlig utskrivning av skyddshemselev ej äga rum, förrän ett år förflutit, sedan eleven blivit intagen i skyddshemmet, eller senare än att eleven får tillfälle att vistas utom skyddshemmet minst sex månader, innan han slutligt utskrivs. Helst bör elev stå under övervakning minst tre år efter utskrivningen, såvida icke åldern lägger hinder i vägen därför.

Stor vikt bör läggas vid ordnande av eftervården under villkorlig utskrivning. För större städer tillrådes inrättande av s. k. lärlingshem efter mönster

av dem, som finnas i Stockholm. För landet i övrigt anses det i allmänhet lämpligare att mot visst vederlag anlita enskilda personer för eftervårdens ordnande.

I stort sett samma förfaringssätt anses kunna komma till tillämpning vid ordnande av fortsatt yrkesutbildning för elever, som utskrivs från yrkeshem.

Även för flickornas del bör, i den mån så kan ske, utbildning kunna ordnas under villkorlig utskrivning på liknande sätt som för gossarna. Således böra medel ställas till förfogande att av skolhemmen för flickor och hemsolorna användas enligt samma grunder som för gossarna.

Skyddshemspersonalens utbildning och kompetens.

Skyddshemssakkunniga hava föreslagit anordnande av dels en praktisk och teoretisk kurs om sammanlagt 1 $\frac{1}{2}$ år för personal i ledande ställning, dels kortare kurser för den övriga fostringspersonalen. För deltagande i förstnämnda kurs skulle krävas vissa teoretiska förkunskaper ävensom viss tids tjänstgöring vid skyddshem. Av själva kursen skulle det sista halvåret ägnas enbart åt teoretiska studier, under det att första året finge anses erforderligt för auskultering vid olika slag av skyddshem. Som lämpliga anstalter för de teoretiska studierna hava föreslagits Stockholms högskola, socialpolitiska institutet i Stockholm samt svenska kyrkans lekmannaskola i Sigtuna. Plan för den teoretiska utbildningen skulle fastställas av Kungl. Maj:t, som även skulle bestämma, vilka institutioner som skulle handhava densamma. Kungl. Maj:t skulle likaledes fastställa tidpunkten för de olika kurserna samt antalet elever i varje kurs. — I de kortare kurserna för övrig fostringspersonal skulle ingå föreläsningar såväl i barnpsykologiska och pedagogiska spörsmål som i skyddshemmens rent praktiska angelägenheter. En sådan kurs skulle anordnas redan sommaren 1936 och läggas så, att även personal i ledande ställning med gott utbyte kunde deltaga i densamma. Denna kurs borde sålunda bland annat även omfatta sådana ämnen, vilkas studium kunde bidra till att göra kursdeltagarna bättre skickade att bedöma klientelet vid intagning, varjämte vid densamma viss tid borde ägnas åt den nya organisationen och de riktlinjer, efter vilka det framtida arbetet skulle bedrivas.

Propositionen tar icke slutlig ställning till förslaget om särskild kurs för den ledande personalen. Det anses ankomma på Kungl. Maj:t att därom meddela närmare bestämmelser. Däremot förordas anordnande av den till i sommar föreslagna kursen samt att för detta ändamål för budgetåret 1936/1937 anvisas ett reservationsanslag av 14,000 kronor. Det skall ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter rörande denna kurs och i fråga om anslaget disposition.

Årliga kostnader.

För skolhem och hemsolor, med undantag för Hornö skyddshem, har såsom hittills beräknats en årskostnad av 1,200 kronor per elevplats. För yr-

keshem samt för mödrar vid Hornö har beräknats en årskostnad av 1,500 kronor. Av dessa belopp skall barnvårdsnämnden betala 300 kronor för elev och år och staten återstoden. Landstingen befrias alltså från varje bidragsskyldighet. Till enskilda hem skall statens bidrag utgå för bestämt antal platser, oberoende av beläggningen. Denna förmån skall däremot icke tillkomma Stockholm och Göteborg.

Till Hall skall, förutom förenämnda bidrag, även utgå avlöningsbidrag med samma belopp som för närvarande eller 41,100 kronor. Till Skarvik-Tallåsen skall statsbidrag utgå med 1,200 kronor för nuvarande antal elever samt 1,500 kronor för varje plats i en avsedd ny sjukavdelning.

I propositionen meddelas följande sammanställning rörande av de sakkunniga beräknade årliga kostnader för staten efter organisationsförslagets genomförande.

		Kronor
<i>Gosshem:</i>		
200 elever vid yrkeshem.....	å 1,200	240,000
365 » » andra hem.....	» 900	328,500
<i>Flickhem:</i>		
235 elever.....	» 900	211,500
15 »	» 1,200	18,000
<i>Stockholm och Göteborg:</i>		
175 elever.....	» 900	157,500
<i>Hem för psykiskt abnorma:</i>		
100 elever (Hall).....	» 900	90,000
Avlöningsbidrag.....		41,100
50 elever (Skarvik-Tallåsen).....	å 1,200	60,000
10 » » »	» 1,500	15,000
<i>Övriga kostnader:</i>		
Utackordering av skyddshemselever.....		10,000
Eftervård under villkorlig utskrivning.....		170,000
Biträde av psykiatrici.....		14,200
Utbildning av personal.....		10,000
Överflyttning av elever.....		3,000
Avlöning till skyddshemsinspektör.....		10,500
		<hr/>
	Summa kronor	1,379,300

Då statens motsvarande kostnader under budgetåret 1933/1934 uppgingo till 335,300 kronor, skulle ett genomförande av de sakkunnigas förslag medföra en ökad årlig kostnad för statsverket av 1,044,000 kronor. Mot denna kostnadsökning står emellertid en beräknad kostnadsminskning för landsting och städer, som icke deltaga i landsting, å 1,040,500 kronor.

I de beräknade kostnaderna ingå avlöningar till personalen vid de av staten drivna skyddshemmen med 525,000 kronor. De sakkunniga hava upprättat särskilda såsom normalstater avsedda lönestater för ifrågavarande personal, vilka stater finnas återgivna å sid. 150 i propositionen. Något avgörande i avlöningsfrågan har emellertid föredragande departementschefen ansett icke böra träffas nu utan först i samband med slutlig anslagsberäk-

ning vid en kommande riksdag. Departementschefen vill emellertid redan nu bestämt understryka vikten av att skyddshemspersonalens avlöning utmätes på ett sådant sätt, att kvalificerade krafter stå till förfogande för arbetet. De sakkunniga anses hava i stort sett lyckats avväga löneställningen så, att berättigade anspråk i detta avseende tillgodosetts.

Engångskostnader.

Såsom förut nämnts skall staten enligt förslaget till en början med äganderätt övertaga endast de tre yrkeshemmen Sundbo, Forsane och Ljungaskog samt de två kombinerade skol- och yrkeshemmen Boda och Johannisberg. För själva anstaltsbyggnaderna vid dessa hem skall ersättning därvid utgå med hälften av det sammanlagda belopp, som vederbörande huvudman utgivit för skyddshemmets inrättande. För själva anstaltens inventarier skall ingen ersättning utgå. Jordegendomar intill 8—10 hektar skola överlämnas utan vederlag, men för överskjutande areal, för jordbrukets byggnader samt för döda och levande inventarier för jordbruket skall bestämmas full ersättning efter opartisk värdering. Kostnaderna för övertagande av anstaltsbyggnaderna vid nämnda fem hem hava uppskattats till 500,000 kronor och kostnaderna för inlösen av jordegendomarna med tillhörande byggnader och inventarier till likaledes 500,000 kronor.

Övriga skyddshem utom Stockholms och Göteborgs samt enskilda hem skola tills vidare arrenderas under åren 1938—1941, men det förutsattes en framtida inlösen även av dem. Arrende bör beräknas endast för jordegendomen med åbyggnader och inventarier. De egentliga anstaltsbyggnaderna med tillhörande tomtområde böra upplåtas utan ersättning med hänsyn till att det bör åligga statsverket såsom arrendator att bestrida kostnaderna för underhåll av dessa byggnader, försäkring o. d. Vid arrendeavtals uppgörande bör särskilt övervägas storleken av det jordområde, som kan anses lämpligen erfordras för skyddshemmets verksamhet.

Medel för inlösande av anstaltsbyggnaderna vid de fem yrkeshemmen samt kombinerade skol- och yrkeshemmen avses skola erhållas därigenom att landstingen och i landsting ej deltagande städer (utom Stockholm och Göteborg) fortsättningsvis under åren 1938 och 1939 till statskontoret inbetala ett mot skyddshemsavgifterna svarande belopp, 700 kronor för elev och år, vilket av statskontoret fonderas. Det belopp, som sålunda skulle inflyta, har beräknats till omkring 1,400,000 kronor. Sammanlagda kostnaderna för inlösen av anstaltsbyggnaderna vid samtliga skolhem, yrkeshem och hemskolor hava beräknats till 1,250,000 kronor, varav alltså 500,000 kronor omedelbart skola tagas i anspråk såsom vederlag för anstaltsbyggnaderna vid yrkeshemmen och de kombinerade skol- och yrkeshemmen. Återstoden, omkring 150,000 kronor, har beräknats erforderlig för utförande av förbättringsarbeten å skolhem och hemskolor. Vid denna beräkning hava icke tagits i betraktande kostnaderna för eventuell inlösning av sistnämnda skyddshems jordområden.

Utbyggnaden av de fem yrkeshemmen och kombinerade skol- och yrkeshemmen har beräknats komma att kosta 1,278,000 kronor. För utrustning av verkstäder samt för nyanskaffning av inventarier till de nya förläggningarna vid nämnda hem hava beräknats omkring 83,450 kronor. Sammanlagda kostnaderna för dessa hems utbyggande blir alltså 1,361,450 kronor.

Speciella kostnadsfrågor.

Huvudmännens förpliktelser gentemot de skyddshemmens befattningshavare, som avtalsenligt tillförsäkrats rätt till pension eller en tryggare ställning, böra övertagas av staten. I den mån den mera tillfälligt anställda personalen icke kan vinna anställning inom den nya organisationen i någorlunda motsvarande ställning och icke heller erhålla sysselsättning i annan liknande verksamhet, bör staten visa billiga hänsyn, i varje fall då icke alltför kortvarig anställning kan åberopas. Vid skyddshemmen tjänstgörande befattningshavare med folk- eller småskollärakompetens böra vid indragning av befattningar eller om vederbörande eljest skulle befinnas mindre lämplig för hithörande uppgifter, kunna medgivas den rätt att söka tjänster med begränsad ansökningsrätt vid folkskola, som tillerkänts övertalig personal inom folkskoleväsendet.

De ekonomiska förpliktelser, som i förevarande avseende kunna komma att åvila statsverket, äro relativt begränsade. För de få fall, där ersättning eller förtidspension är av omständigheterna påkallad, lära kostnaderna därför icke komma att uppgå till några mera avsevärda belopp.

Uppkommen fråga om skyddshemselevernans tandvård och bekostandet av densamma bör komma under övertägande i samband med prövningen av det av statens sjukvårdskommitté avgivna förslaget i ämnet.

Övergången till den nya organisationen.

Den nya organisationen skall enligt förslaget börja tillämpas den 1 januari 1938; dock skola grovt vanartade elever över 15 år vid skyddshemmen för gossar, vilka icke kunna vårdas där, redan från och med den 1 juli 1936 överföras direkt till statens uppfostringsanstalt å Bona.

Från förstnämnda dag skola även de nya avtalen med stiftelser och enskilda sammanslutningar komma till stånd.

De till nedläggande föreslagna hemmen skola få bedriva sin verksamhet till utgången av kalenderåret 1941. Två eller tre års erfarenhet av den nya organisationen kan då föreligga, när riksdagen går att intaga slutlig ståndpunkt till frågan om organisationens begränsning. Från och med den 1 januari 1938 böra även till dessa hem utgå bidrag enligt samma grunder som för de av enskilda institutioner drivna skyddshemmen inom den nya organisationen, d. v. s. 900 kronor för elevplats och år. Avtal om det antal platser, för vilket sådant bidrag skall utgå, bör träffas i god tid dessförinnan.

Arbetet med utbyggande av yrkeshemmen samt de kombinerade skol- och yrkeshemmen bör påbörjas under senare delen av budgetåret 1936/1937, sedan

visshet vunnits rörande landstingens medverkan till omorganisationen. Arbetet ifråga bör beräknas fortsätta under budgetåret 1937/1938 för att vara avslutat under budgetåret 1938/1939. För budgetåret 1936/1937 föreslås för ändamålet ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Intill den 1 januari 1938 bör även värdering hava ägt rum av de till övertagande av staten ifrågasatta skyddshemmens anstaltsbyggnader och jordområden samt till jordbruket hörande byggnader och inventarier.

Likaledes böra avtal träffas om arrende av övriga skyddshem samt i god tid före arrendetidens slut bestämmas, huru skall förfaras med jordbruken vid de till skolhem för gossar föreslagna skyddshemmen samt med den jord- och skogsareal vid de hem, staten skall övertaga, vilken icke kan anses erforderlig för skyddshemmens drift.

I fråga om de skäl, som åberopats till stöd för Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, får utskottet hänvisa till propositionen.

Motionsvis framförda yrkanden.

Med avseende å *de nuvarande skyddshemmens inordnande i den nya organisationen* ha i de i anledning av den föreliggande propositionen väckta motionerna framkommit följande yrkanden.

I de likalydande motionerna nr 327 i första kammaren av herr *Bäckström m. fl.* och nr 668 i andra kammaren av herr *Brännström* i Burträsk *m. fl.* hemställas,

att riksdagen måtte med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 219 besluta att samma anordning beträffande inrättande av skilda skol- och yrkeshem på olika platser vidtages beträffande Norrland som övriga delar av landet,

att sålunda skyddshemmen Boda i Västernorrlands län och Johannisberg i Norrbottens län inrättas till yrkeshem för skyddshemselever,

att skyddshemmen Klockarsvedja i Gävleborgs län och Stenfors i Västerbottens län av staten förhyras för inrättande av skolhem,

att det må ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma upptagningsområden av elever för ovan föreslagna hem, samt

att skyddshemmet Engesberg ej måtte av staten anordnas till skolhem.

I de likalydande motionerna nr 329 i första kammaren av herr *Torsten Ström m. fl.* och nr 667 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Skövde *m. fl.* hemställas, att riksdagen måtte besluta, att de i Kungl. Maj:ts proposition nr 219 föreslagna yrkeshemmens antal ökas till fyra samt att förutom de föreslagna yrkeshemmen Margretelund bibehålles såsom sådant och att de för yrkeshemmen föreslagna upptagningsområdena regleras med hänsyn härtill.

I de likalydande motionerna nr 347 i första kammaren av herr *Magnusson m. fl.* och nr 683 i andra kammaren av herr *Johnsson* i Kalmar *m. fl.* hemställas, att riksdagen ville, med ändring av vad Kungl. Maj:ts propo-

sition nr 219 härom innehåller, besluta, att det Fröbergiska stiftelsen tillhöriga skyddshemmet å Norrgård i Kalmar stad måtte få bibehållas såsom skyddshem och i sådan egenskap ingå i den avsedda nya organisationen såsom ett kombinerat skol- och yrkeshem, dock under förutsättning att, såsom stiftelsens styrelse erbjudit, stiftelsen förbinder sig att utan kostnader för statsverket dels utföra tidigare beslutade ändringsarbeten å skyddshemmets stora byggnad dels ock låta uppföra ett särskilt skolhem å därför lämplig plats, allt på det sätt att ifrågavarande ändrings- och nybyggnadsarbeten kunna av Kungl. Maj:t godkännas.

I de likalydande motionerna nr 364 i första kammaren av herr *Henriksson m. fl.* och nr 714 i andra kammaren av herr *Liedberg m. fl.* anhålles, att riksdagen med avslag av Kungl. Maj:ts förslag beträffande Råby räddningsinstitut i kungl. propositionen nr 219 år 1936 måtte vid eventuell reformering av skyddshemsverksamheten inrätta såväl Ljungaskogs som Råby skyddshem som kombinerade skol- och yrkeshem.

I fråga om *reglerna angående statsbidrag till städerna Stockholm och Göteborg* hemställes i de likalydande motionerna nr 372 i första kammaren av herr *Sjödahl m. fl.* och nr 729 i andra kammaren av fru *Gustafson m. fl.* att riksdagen måtte uttala sig för att vid ny-, till- och ombyggnader för skyddshemsändamål måtte till Stockholm och Göteborg utgå statsbidrag, motsvarande åtminstone halva byggnadskostnaden, samt att dessa städer erhålla statsbidrag även för obelagda platser vid sina skyddshem.

Beträffande *statens åtaganden i samband med övergången till den nya organisationen* hemställes i de likalydande motionerna nr 328 i första kammaren av herr *Carl Eriksson m. fl.* och nr 666 i andra kammaren av herr *Hilding m. fl.*, att, därest riksdagen i huvudsak bifaller Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 219 angående omläggning av skyddshemsverksamheten m. m., riksdagen måtte besluta

dels sådan ändring av grunderna för inlösning av vissa skyddshem, att jämväl de landsting, vars skyddshem skola nedläggas, erhålla ersättning för nedlagda kostnader med belopp motsvarande 25 procent av respektive anstaltsbyggnaders uppskattade värde,

dels ock att staten måtte till alla delar åtaga sig huvudmännens förpliktelser gentemot all personal, även de lägre befattningshavarna, som minst 15 år haft anställning vid skyddshem, som skola nedläggas, därest berörda personal vid verksamhetens upphörande ej erhållit annan anställning.

Slutligen behandlas i motionen nr 715 i andra kammaren av herr *Gustafson* i Kasenberg ett flertal olika spörsmål. Sålunda yrkas i nämnda motion, att bestämmelserna om *överflyttning från skolhem till yrkeshem* icke givas så bindande karaktär, att en sådan överflyttning icke får bero på prövning i varje särskilt fall, varigenom vårdtiden på skolhemmet kan utsträckas utöver den föreslagna tiden. Vidare föreslås, att *jordbruken bibehållas vid skolhemmen* icke blott för övergångstiden utan för det kommande. I fråga om *personalbehovet vid skolhemmen* anses en ytterligare lärarkraft vara behövlig. Beträffande *tillsynen över skyddshemmen* föreslås, att den icke blott för det

närmaste budgetåret utan för framtiden skall vara förlagd till socialdepartementet. Mot förslaget om *utackordering av skyddshemslever* resas i motionen vissa betänkligheter. Barnavårdsnämnderna borde medverka vid eller själva ombesörja sådan utackordering. Slutligen påyrkas klarare och fastare utformade bestämmelser rörande *den nuvarande personalens ställning*. Motionären hemställer, att vad i motionen anförts måtte beaktas vid utskottets utformande av dess förslag med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 219.

Beträffande skälen för sålunda framställda yrkanden hänvisas till motionerna.

Såsom av propositionen framgår, medföra de bristande möjligheter till differentiering av klientelet, som den nuvarande skyddshemsorganisationen inrymmer, allvarliga olägenheter i skilda hänseenden, ägnade att motverka ett gott resultat av det å skyddshemmen bedrivna uppfostringsarbetet. Under sådana förhållanden är det uppenbarligen av vikt att åtgärder snarast vidtagas för beredande av erforderliga differentieringsmöjligheter för ifrågasvarande klientel.

Utskottet.

Det förslag, som i sådant hänseende framlagts i förevarande proposition, synes utskottet i det stora hela väl avvägt och ägnat att läggas till grund för en omorganisation av skyddshemsverksamheten i nämnda syfte. Utskottet ansluter sig sålunda, under den i propositionen gjorda förutsättningen, att uppgörelser kunna träffas med de nuvarande skyddshemmens huvudmän, till de principer, som i propositionen uppdragits för klientelet differentiering å skilda anstaltstyper, ävensom till principen, att staten skall övertaga det ekonomiska huvudansvaret för skyddshemsverksamheten.

Beträffande dessa principers praktiska utformning har som nämnts väckts ett flertal motioner, vari framställts särskilda önskemål med avseende å inordnandet av nuvarande anstalter i den nya organisationen. Sålunda ha i motionerna I: 329 och 347 samt II: 667 och 683 gjorts framställningar om bibehållande allt framgent av skyddshemmen Margretelund i Lidköping och Norrgård i Kalmar, vilka, såvitt nu kan bedömas, efter en viss övergångstid icke längre skulle användas för sina nuvarande ändamål. Till stöd för motionerna har främst anförts, att hemmen tillkommit genom donationer, som icke tilläte hemmens användande för annat ändamål, samt att staten genom inordnande av dessa hem i den nya organisationen skulle besparas de väsentliga utgifter, som i propositionen föreslagits för om- och tillbyggnader vid andra skyddshem, närmast Forsane i Älvsborgs län och Ljungaskog i Kristianstads län. Vidare har till förmån för särskilt Norrgårds bibehållande åberopats dess gynnsamma läge, som möjliggjorde ett utnyttjande för skyddshemsklientelet del av Kalmar stads yrkesskolor och andra utbildningsanstalter samt även i övrigt beredde skyddshemsleverna stora fördelar. Slutligen har framhållits vikten av att elevernas uppfostran icke förlades på så stort avstånd från hembygden, att förbindelsen med föräldrahemmet icke

kunde i skäligen omfattning upprätthållas, vilket för elever från Kalmar och Gotlands län samt östra delen av Kronobergs län skulle bli fallet, om yrkesundervisningen, såsom i propositionen föreslagits, förlades till Ljungaskog.

Ehuru utskottet beaktat de motiv, som ligga till grund för de sakkunnigas förslag i förevarande hänseende, har utskottet å andra sidan icke kunnat undgå att tillmäta de i motionerna framförda synpunkterna — främst angelägenheten av att donationsmedlen bevaras och utnyttjas — väsentlig betydelse för skyddshemsverksamhetens praktiska utformning. Utskottet vill därför förorda ett ytterligare övervägande av förslaget i dessa delar, innan slutlig ståndpunkt toges till detsamma, och att i avbidan härå de föreslagna om- och tillbyggnaderna vid Forsane och Ljungaskogs skyddshem få anstå. Vid den undersökning, utskottet sålunda förordar, böra närmare klarläggas konsekvenserna med hänsyn till gällande donationsvillkor av ett genomförande av de sakkunnigas förslag, i samband varmed det blir tillfälle att även ur andra synpunkter till förnyad prövning upptaga frågan om donationshemmens lämpliga inordnande i den nya organisationen, måhända genom annan indelning i upptagningsområden än i propositionen föreslagits, eventuellt dessas förminskande, utan att det huvudsyfte äventyras, som propositionen velat tillgodose. Däremot lärer tillräcklig anledning icke förefinnas att, på sätt i motionerna I: 364 och II: 714 yrkats, förorda ett utbyggande av såväl Ljungaskogs som Råby skyddshem till kombinerade skol- och yrkeshem.

Vad beträffar skyddshemsorganisationens praktiska utformning i Norrland ansluter sig utskottet i huvudsak till propositionen. Med hänsyn till de långa avstånden synes emellertid böra tagas under ytterligare omprövning, huruvida icke skyddshemmet Stenfors skulle kunna inordnas i organisationen som skolhem. Därutöver har utskottet funnit sig icke kunna tillstyrka i motionerna I: 327 och II: 668 framförda önskemål.

Av vad sålunda och i övrigt anförts framgår, att utskottet tillstyrker, att skyddshemmen Sundbo, Boda och Johannisberg övertagas av staten och omedelbart utbyggas enligt propositionen. För ändamålet torde för budgetåret 1936/1937 böra anvisas äskade 200,000 kronor.

I fråga om tillsynen över skyddshemmen, intagningsförfarandet samt vård utom skyddshem av för skyddsuppfostran omhändertagna anser sig utskottet kunna helt tillstyrka de i propositionen uppdragna riktlinjerna. I sistnämnda hänseende vill dock utskottet med anledning av de betänkligheter, som i motionen II: 715 uttalats mot utackordering på förslaget sätt av skyddshemselever i enskilda hem, understryka den karaktär av försök, som förlänats ifrågavarande åtgärder, samt betona angelägenheten av att nödig försiktighet iakttages vid användandet av denna uppfostringsform. Till den i motionen II: 715 berörda frågan om jordbrukens bibehållande för framtiden vid skolhemmen torde riksdagen få tillfälle att taga ställning längre fram, sedan erfarenhet vunnits av den nya organisationen.

Utskottet kan ock biträda Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser fostringspersonalens utbildning och kompetens samt tillstyrker alltså, att för anord-

nande under nästa budgetår av en utbildningskurs för befattningshavare vid skyddshem anvisas ett reservationsanslag av 14,000 kronor.

Vad härefter angår den ekonomiska sidan av organisationen, har utskottet för sin del intet väsentligt att erinra mot de grunder för skyddshemsverksamhetens finansiering, som i propositionen förordats. Utskottet finner alltså, i likhet med departementschefen, tillräckliga skäl ej föreligga att tillstyrka bifall till de från Stockholm och Göteborg framkomna yrkandena om bidrag till ny-, till- och ombyggnader för skyddshemsändamål samt till driftskostnadernas bestridande, oberoende av beläggningen. Beträffande de föreslagna lönestaterna vid de statliga skyddshemmen är utskottet i princip ense med departementschefen, att lönerna för skyddshemspersonalen böra så utmätas, att kvalificerade krafter stå till förfogande för arbetet. Utskottet vill emellertid erinra, att statskontoret i sitt yttrande över de sakkunnigas betänkande som sin uppfattning framhållit, att en sänkning av den tänkta löneplaceringen för vissa befattningshavare lämpligen bör äga rum för åstadkommande av större likställighet med likartade befattningar inom andra områden samt att detta kan ske utan eftersättande av rekryterings-synpunkten. Då utskottet förutsätter, att statskontorets yttrande i denna del blir föremål för överbäggande i samband med den slutliga prövningen av ifrågasvarande lönestater, anser sig utskottet dock sakna anledning att nu ingå på en närmare prövning av denna fråga.

I detta sammanhang må beaktas de i motionerna I: 328 samt II: 666 och 715 framställda yrkandena om klarare och fastare bestämmelser rörande den nuvarande personalens ställning vid och efter övergången till den nya organisationen. Ehuru utskottet till fullo behjärtar de motiv, som ligga till grund för dessa yrkanden, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka längre gående åtaganden från statens sida i förevarande avseenden, än vad departementschefen förordat, vilka i praktiken innebära, att staten gentemot ifrågasvarande befattningshavare övertager såväl de juridiska som moraliska förpliktelser, som vid tidpunkten för propositionens avlåtande till riksdagen åvilat nuvarande huvudmän. Det torde för övrigt icke vara uteslutet, att den av utskottet förordade omprövningen av vissa skyddshems storlek och upptagningsområden kommer att i ej obetydlig grad begränsa verkningarna för den nuvarande personalen av skyddshemsverksamhetens omläggning. Med det nu anförda torde de motionsvis framförda yrkandena få anses besvarade.

Med avseende å övergången till den nya organisationen har i motionerna I: 328 och II: 666 jämväl påyrkats, att de landsting, vilkas skyddshem kunna komma att nedläggas, skola erhålla ersättning med 25 procent av respektive byggnaders uppskattade värde. Då landstingen i dessa fall — i motsats till vad fallet blir med avseende å övriga skyddshem — få behålla byggnaderna med möjlighet öppen att aptera dem för andra ändamål eller ock avyttra dem samt landstingen tillika befrias från de löpande utgifter för skyddshemsverksamheten, som hittills åvilat dem, finner utskottet för sin del den föreslagna ersättningsskyldigheten icke tillräckligt motiverad av

omständigheterna. Utskottet avstyrker förty bifall till motionerna i denna del.

Slutligen vill utskottet framhålla, att utskottet uppmärksammat de relativt höga kostnader, som uppförandet av de av de sakkunniga föreslagna enfamiljshusen för viss skyddshemspersonal skulle draga. Med hänsyn till de särregna förhållandena vid skyddshemmen och de stora fördelar, dessa bostäder erbjuda framför större bostadshus, vill utskottet dock icke motsätta sig förslaget i denna del. Utskottet förutsätter emellertid, att alla åtgärder vidtagas, som kunna medföra ett nedbringande av kostnaderna utan att därför skäliga anspråk på bostadens kvalitet eftersättas.

Under åberopande av vad sålunda i skilda hänseenden anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må

a) med de erinringar, som utskottet därutinnan anført, godkänna de grunder för omorganisation av skyddshemverksamheten m. m., som departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden den 28 februari 1936 angivit,

b) till *Fortbildningskurs för befattningshavare vid skyddshem* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 14,000 kronor,

c) till *Vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem* för samma budgetår anvisa ett *reservationsanslag* av 200,000 kronor;

II. att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet anført, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 maj 1936.

På utskottets vägnar:

IVAR ÖSTERSTRÖM.

Närvarande vid ärendets slutliga behandling:

från statsutskottet: herrar *Svensson* i Kompersmåla, *Strindlund**, *K. E. Magnusson*, *Jonsson** i Lycksele, *Persson* i Tidaholm och *Weijne*; samt

från andra lagutskottet: herrar *Österström*, *Gustaf Tamm*, *Hage*, *Norman*, *John Gustavson* och *Sandström* i Sollefteå.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.